

Raport z realizacji
Miejskiego Programu Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta
Szczecinek na rok 2019

Szczecinek, marzec 2020

WPROWADZENIE

Na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. przedkładam sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Szczecinek na rok 2019.

Polski model rozwiązywania problemów alkoholowych zakłada, że większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowanych na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Gminy, z racji dysponowania największą wiedzą o problemach swoich społeczności, a także o dostępnych zasobach, mogą tym samym przedsięwziąć środki zaradcze oraz naprawcze skierowane do lokalnej społeczności. Ustawodawca stanowi, że „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy” (art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi).

Kluczowym aktem prawnym, na podstawie którego prowadzona jest realizacja wskazanych działań jest gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uchwalany corocznie przez radę gminy (art. 4¹ ust. 2 ustawy).

Od 29 lipca 2005 roku obowiązuje ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Zgodnie z zapisami ustawy gminy zostały zobligowane do uchwalenia gminnego programu przeciwdziałania narkomanii. Ustawodawca wskazał także katalog zadań własnych gminy, które są porównywalne z wymienionymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Stąd celowe było uchwalenie jednego wspólnego programu, będącego lokalną strategią w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych wynikających z nadużywania alkoholu i zażywania narkotyków.

Środki finansowe, które otrzymują samorzady gminne za korzystanie przez podmioty gospodarcze z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, powinny w całości zostać wykorzystane na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów przeciwdziałania narkomanii. Jednoznacznie określa to art. „18² ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Przeznaczenie dochodów z opłat): Dochody z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 18¹ oraz dochody z opłat określonych w art. 11¹ wykorzystywane będą na realizację:

- 1) gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
  - 2) zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii - i nie mogą być przeznaczane na inne cele”.
- Oznacza to, że środki pochodzące z opłat są ściśle powiązane z finansowaniem zadań gminnego programu i nie można ich wykorzystać na inne zadania, niemające z nim merytorycznego związku.

Niniejszy dokument zawiera informacje dotyczące realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Szczecinek na rok 2019 przyjętego uchwałą V/40/2019 Rady Miasta z 24 stycznia 2019 roku

I. ZREALIZOWANE ZADANIA

Zadanie 1

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz dla osób zagrożonych uzależnieniem.

Prowadzenie przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych procedury zmierzającej do zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego oraz motywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii w placówkach lecznictwa odwykowego.

U osób uzależnionych od alkoholu obserwuje się dość powszechny brak motywacji do leczenia odwykowego. Różnego rodzaju działania członków rodziny i instytucji, między innymi pomocy społecznej, policji, kuratorów często nie są w stanie spowodować, aby osoba uzależniona poddała się leczeniu. Pozostaje wtedy możliwość uruchomienia sądowej procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego, która polega na instytucjonalnym motywowaniu do podjęcia terapii odwykowej. Obowiązek podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu spoczywa na komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Postępowanie zobowiązujące do podjęcia leczenia odwykowego dotyczy osób, które zgodnie z art. 24 (ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) powodują rozpad życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny, systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.

O zastosowaniu ww. procedury wobec osoby uzależnionej stanowi sąd rejonowy, właściwy miejscu zamieszkania lub przebywania. Do zadań gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w ramach działań wynikających z instytucji prawnej zobowiązania do leczenia należy: przyjęcie zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu z jednoczesnym wystąpieniem przesłanek z art. 24 ustawy, wezwanie na rozmowę osoby, co do której wpłynęło zgłoszenie i pouczenie jej o konieczności zaprzestania działań wymienionych w art. 24 ustawy i poddania się leczeniu odwykowemu.

Do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2019 wpłynęło **66** pism z prośbą o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego przez osoby nadużywające alkoholu. W przypadku, gdy osoba wezwana nie zgadzała się dobrowolnie poddać leczeniu, a wstępne czynności przeprowadzone w sprawie uzasadniały kontynuowanie postępowania, komisja:

- 1) kierowała taką osobę na badanie przez biegłych sądowych (psycholog i psychiatra), w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego (art. 25 ustawy)
- 2) przygotowywała dokumentację związaną z postępowaniem sądowym wraz z opinią wydaną przez biegłego (art. 26 ust. 3 ustawy)
- 3) składała wniosek o wszczęcie postępowania do sądu rejonowego właściwego miejscu zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy (art. 26 ust. 3 ustawy).

Do dokumentacji należały: opinie wydane przez biegłych, protokół z rozmowy z osobą zgłaszającą komisji przypadek nadużywania alkoholu, protokół z rozmowy z osobą uzależnioną od alkoholu, o ile do takiej rozmowy doszło, inne informacje w sprawie, takie jak: informacje od policji, pedagoga szkolnego, świadków.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do Sądu Rejonowego skierowała **65** wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zobowiązania do poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

Podnoszenie kwalifikacji osób prowadzących terapię uzależnienia od alkoholu

Osoby prowadzące terapię uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia zobowiązane są do doskonalenia zawodowego. Narodowy Fundusz Zdrowia kładzie coraz większy nacisk na posiadanie certyfikatów zarówno specjalisty, jak i instruktora terapii uzależnień. Odpowiednia liczba pracowników posiadających certyfikaty oraz stopień zaawansowania terapeutów w procesie kształcenia umożliwia realizowanie poszczególnych świadczeń i ich zakup przez NFZ. Od stopnia zaawansowania procesu kształcenia NFZ uzależnia liczbę zakontraktowanych świadczeń oraz wysokość stawek płaconych za poszczególne usługi. Miasto Szczecinek dofinansowuje szkolenia terapeutów, odbywające się w ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych. W 2019 roku dofinansowano udział **2** osób: w *Studium Terapii Uzależnień* oraz w *Studium Interwencji Kryzysowej*, łączna kwota dofinansowania **2 288,62 zł**.

Zadanie 2

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie

Problemy alkoholowe dotyczą zarówno osoby uzależnionej od alkoholu, jak i członków jej rodziny. Najważniejsze elementy pomocy rodzinie, w której występuje problem alkoholowy, to pomoc dziecku i ochrona przed przemocą w rodzinie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 roku wsparł w różnej formie **285** środowisk z powodu uzależnienia lub nadużywania alkoholu przez co najmniej jednego członka rodziny (18,8% rodzin objętych pomocą Ośrodka). Po kilku latach spadku odsetka rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą Ośrodka (w 2018 roku rodziny te stanowiły 15,9%, w 2017 roku 24,1%, w 2016 roku 27%, a w 2015 roku 31,9% wszystkich rodzin objętych pomocą) w 2019 roku odnotowano wzrost liczby środowisk, w których ten problem się ujawnia. Praca z rodzinami dotkniętymi problemem alkoholowym nadal opiera się na niepodlegającym negocjacji zasadach, których celem nadrzędnym jest podjęcie leczenia odwykowego i utrzymywanie abstynencji. Wobec rodziców nadużywających alkoholu, mających na utrzymaniu dzieci, podejmowane są takie działania, które nie pogarszają sytuacji osób pozostających na ich utrzymaniu. Sytuacja rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, w których pozostają dzieci, jest intensywniej monitorowana. Z analizy pracowników socjalnych wynika, że z każdym rokiem świadomość problemu osób uzależnionych jest większa i chętniej korzystają oni z dostępnych form wsparcia i terapii.

28 rodzin, w których stwierdzono problem narkomanii stanowiło 1,8 % wszystkich rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2019 roku, w 2018 roku było to 27 rodzin (1,8 %), w 2017 roku 30 (2%).

Świetlice dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowych

Rodziny dotknięte problemem alkoholowym, w których pozostają dzieci, wymagają zaangażowania innych podmiotów realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny. Dlatego też, jednym z najważniejszych zadań w realizacji gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych jest udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom z rodzin alkoholowych. Zadanie to w 2019 roku realizowane było poprzez finansowanie bieżącej działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i finansowanie zajęć socjoterapeutycznych dla tych dzieci.

Na terenie miasta w 2019 roku działało 5 świetlic finansowanych przez Miasto:

- Fundusz Tratwa – Świetlica Środowiskowa „Tratwa”
- Zgromadzenie Sióstr Niepokalanek – Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza
- Caritas Parafii pw. NNMP – Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza „Magdalena”
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Środowiskowe Ognisko Wychowawcze
- Stowarzyszenie Sportowe „Pomagamy Dzieciom” – Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza „Koniczynka”.

Do świetlic uczęszczało **145** dzieci. Zadania realizowane przez świetlice to głównie: stała i systematyczna współpraca z rodziną dziecka, organizacja czasu wolnego i prowadzenie zajęć tematycznych, współpraca z innymi instytucjami, które mogą pomóc rodzinie w rozwiązywaniu jej problemów (szkoły, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rodzinny i inne), dożywianie dzieci, pomoc dziecku w radzeniu sobie z życiowymi problemami, kryzysami, realizacja indywidualnych programów rozwojowo-terapeutycznych dla dzieci. Finansowanie bieżącej działalności świetlic z budżetu Miasta Szczecinek wyniosło w 2019 roku **514 000 zł**.

We wszystkich świetlicach prowadzone były zajęcia socjoterapeutyczne mające na celu eliminowanie lub zmniejszanie poziomu zaburzeń emocjonalnych i zachowania u dzieci i młodzieży. Zajęcia socjoterapeutyczne miały charakter spotkań grupowych. Zadaniem terapeuty było organizowanie za pośrednictwem grupy takich sytuacji, które dostarczają uczestnikom doświadczeń korekcyjnych, przeciwstawnych doznany urazom, pozwalają na odreagowanie napięć emocjonalnych i służą uczeniu się nowych umiejętności psychospołecznych.

Klub Młodzieżowy

Oferta skierowana była do młodzieży, dla której z różnych przyczyn, ulica jest głównym środowiskiem wychowawczym, rodzina nie jest miejscem właściwego rozwoju i bezpiecznego pobytu i konieczne jest zastosowanie specjalistycznych form pracy wychowawczej. Celem prowadzonego przez Fundusz Tratwa Klubu Młodzieżowego było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji młodzieży w wieku 13-19 lat poprzez:

- kształtowanie umiejętności społecznych i interdyscyplinarnych, w tym ograniczanie negatywnego wpływu środowiska na rozwój psychospołeczny młodzieży
- organizację czasu wolnego
- tworzenie warunków do nauki własnej i udzielanie pomocy w nauce
- rozwój zainteresowań i uzdolnień
- prowadzenie promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień
- organizację zajęć z elementami socjoterapii
- spotkania z doradcą zawodowym.

Do Klubu uczęszczało **20** osób. Na zadanie wydatkowano **61 000,00 zł.**

Przeciwdziałanie Przemocy Domowej

38% respondentów diagnozy społecznej przeprowadzonej w 2018 r. na terenie Szczecinka przyznaje, że doznało przemocy. Wśród klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, na porównywalnym poziomie (4%) w stosunku do roku poprzedniego, utrzymuje się liczba środowisk, w których stwierdzono przemoc w rodzinie (2018 rok - 4,1%, 2017 rok - 5,7%).

Nadużywanie alkoholu stanowi istotny czynnik ryzyka wystąpienia przemocy w rodzinie. Według danych Policji, w 2018 roku w trakcie interwencji z wykorzystaniem procedury „Niebieskie Karty” prawie 61% osób stosujących przemoc w rodzinie było pod wpływem alkoholu. W 2019 roku w Szczecinku **58** sprawców przemocy, z którymi prowadzono procedurę, to osoby nadużywające alkoholu lub zażywające inne substancje psychoaktywne – **73%** wszystkich procedur. Z uwagi na zależność pomiędzy stanem nietrzeźwości sprawcy, a stosowaniem przez niego przemocy, duże wyzwania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie stoją przed gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych. Trafiają do nich osoby, które zgłaszają, że członkowie ich rodzin nadużywają alkoholu, a będąc pod wpływem alkoholu, stosują przemoc. Członkowie komisji rozmawiają z osobami, które doznawały przemocy ze strony nadużywających alkoholu lub uzależnionych członków rodziny, z osobami, które będąc pod wpływem alkoholu krzywdziły swoich najbliższych oraz z tymi, które były świadkami takich zachowań.

Podstawowym narzędziem wykorzystywanym do przeciwdziałania przemocy w rodzinie była procedura „Niebieskie Karty”. Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zobowiązała do jej realizacji pięć służb. Procedura obejmuje ogół czynności w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Interdyscyplinarne podejście do realizacji procedury ma na celu zintensyfikowanie działań wszystkich służb na rzecz poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Wspólne opracowanie, przy udziale osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, indywidualnego planu pomocy nie doprowadza do sytuacji, gdy osobą tą zajmuje się odrębnie kilka instytucji, co w konsekwencji mogłoby skutkować zniechęceniem, biernością i zmęczeniem osoby doznającej przemocy.

Koordinowanie i monitorowanie procedury prowadził *Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Razem Przeciw Przemocy”*.

Jego członkami są przedstawiciele następujących 12 instytucji i organizacji:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Komenda Powiatowa Policji
- Sąd Rejonowy w Szczecinku
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Adama Mickiewicza
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Zespole Szkół im. Jana III Sobieskiego
- Stowarzyszenie Fundusz Tratwa Szczecinek
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Straż Miejska
- Zakład Karny w Czarnem
- Szpital w Szczecinku Sp. z o.o.

- Zespół Szkół Społecznych STO w Szczecinku
- Szkoła Podstawowa nr 6 im. Zdobywców Wału Pomorskiego.

Zespół integruje i koordynuje działania osób i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy. Realizacja tego zadania obejmuje w szczególności: diagnozowanie problemu, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą, rozpowszechnianie informacji o możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. W celu rozwiązywania problemu przemocy w indywidualnych przypadkach Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze. W roku sprawozdawczym pracowało **79** grup roboczych, w tym **54** powołane w 2019 roku. Główny ciężar realizacji zadań w ramach grup roboczych spoczywa na pracownikach socjalnych, policjantach, członkach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przedstawicielach oświaty.

Rezultaty pracy grup roboczych:

- wszystkim rodzinom udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej
- **3** rodziny objęto wsparciem asystenta rodziny
- zmotywowano **9** osób doznających przemocy w rodzinie do udziału w grupie wsparcia dla osób doznających przemocy
- zmotywowano **13** osób do udziału w grupie dla osób współuzależnionych
- zmotywowano **40** osób stosujących przemoc do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym
- złożono **19** wniosków o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego od alkoholu
- złożono **35** zawiadomień do policji/prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (z art. 207 Kodeksu karnego) i przeprowadzono **44** postępowań przygotowawcze w tych sprawach, w tym **3** zakończyły się aktem oskarżenia
- uzyskano **2** nakazy opuszczenia lokalu, **3** zakazy zbliżania się, **2** zakazy kontaktów
- zmotywowano **9** osób stosujących przemoc w rodzinie do udziału w konsultacjach prowadzonych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu zapewnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Z budżetu Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na realizację zadania Ośrodek wykorzystał **8 145,20 zł** na następujące działania:

- zorganizowanie szkolenia dla **17** przedstawicieli służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie pn. „Wtórna wiktyimizacja osób doznających przemocy w rodzinie. Jak jej unikać, metody postępowania” - **1 600 zł**
- realizacja projektu „Otwieramy bramy” – **5 546,80 zł**
  - koncert zespołu koncert zespołu *November Project*, podczas którego prowadzono kampanię informacyjną na temat problemu przemocy w rodzinie, ważnej roli świadka oraz szczególnej sytuacji osób niepełnosprawnych w kontekście doświadczania przemocy w rodzinie - udział około **300 osób**
  - 7 spotkań ze środowiskami skupiającymi osoby niepełnosprawne oraz uczniami szkół ponadgimnazjalnych - udział **108 osób**
  - cykl bezpłatnych audycji emitowanych przez lokalne media, zakup i dystrybucja 2 500 szt. ulotek informacyjno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie wobec osób z niepełnosprawnościami
- zorganizowanie obchodów Międzynarodowego Dnia Bez Przemocy w Rodzinie - **998,40 zł**.

Przeciwdziałanie przemocy realizowane było również przez Fundusz Tratwa Szczecinek w ramach zdania „Działania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wspierania osób doznających przemocy”.

Zrealizowano następujące działania:

- prowadzenie Punktu Konsultacyjnego do spraw przemocy domowej - czynny 4 godziny dziennie od poniedziałku do piątku
  - udzielenie **81** porad dotyczących sposobów rozwiązania problemów związanych z przemocą w rodzinie – z porad skorzystały **44** osoby, w tym 28 po raz pierwszy
  - reprezentowanie **1** osoby w postępowaniu przed sądem – usługa adwokata
  - udzielenie pomocy psychologicznej – **2** osoby po 5 godzin

- przeprowadzenie **18** spotkań grupy wsparcia dla kobiet doznających przemocy – skorzystało **9** osób, łącznie **72** godziny
  - przeprowadzenie w **6 klasach** szkół ponadpodstawowych 1-godzinnych zajęć edukacyjnych na temat problemu przemocy w rodzinie, agresji i przemocy rówieśniczej oraz dostępnych form radzenia sobie z przemocą – około **120** uczniów
- Wydatki poniesione na realizację zadania przez Fundusz Tratwa wyniosły **54 977, 00 zł.**

Wspieranie specjalistycznego poradnictwa: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i terapeutycznego

Działania realizowane były głównie w ramach projektu **Punkt konsultacyjny** prowadzonego przez Oddział Terenowy w Szczecinku Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii. Łącznie w projekcie udział wzięło **1 535** osób, odbyło się **547** godzin zajęć.

- **Poradnictwo rodzinne** prowadzono w Punkcie konsultacyjny czynnym 3 dni w tygodniu w siedzibie PTZN OT w Szczecinku. W ramach zadania przyjęto **217** osób, w tym 144 osoby w wieku od 12 do 34 lat, mające różnorodne doświadczenia z substancjami psychoaktywnymi (alkohol, amfetamina, marihuana, dopalacze). Łącznie odbyło się **240** godzin spotkań. W ramach poradnictwa prowadzono obserwację, wywiad, doradztwo, poradnictwo, diagnozę wstępną, rozmowy terapeutyczne oraz terapię motywacyjną i wzmacniającą. Sporo czasu poświęcono na zmianę przekonań normatywnych dotyczących zażywania środków psychoaktywnych.
- W Szkole Podstawowej Nr 6 przeprowadzono spotkania **grupy wsparcia**, których uczestnikami byli uczniowie VI klas - **44** osoby, zrealizowano **32** godziny zajęć. Młodzież uczestnicząca w zajęciach usprawniła następujące umiejętności prospołeczne: wyzwalanie aktywności własnej, planowanie współdziałania w grupie, radzenie sobie ze stresem, złością i agresją, branie odpowiedzialności za swoje życie. Ponadto u uczestników wzrosła świadomość czynników chroniących i czynników ryzyka w zachowaniach, wzrosła empatia oraz poczucie własnej wartości.
- Przeprowadzono **warsztaty umiejętności psychospołecznych**, odbiorcami zajęć byli uczniowie klas VII i VIII szkół podstawowych nr 4, 6, 7 - łącznie **121** osób **80** godzin **warsztatów** zrealizowano w trakcie 2 godzinnych spotkań z młodzieżą. Rezultatem zajęć jest poprawa funkcjonowania w rodzinie i w środowisku oraz podniesienie umiejętności rozpoznawania, nazywania i adekwatnego wyrażania emocji, podniesienie samooceny, samoakceptacji i wypracowanie pozytywnego obrazu własnej osoby, zbudowanie poczucia przynależności grupowej i rozwijanie poczucia znaczenia w grupie, wyuczenie umiejętności komunikowania się, reguł grupowego życia rówieśniczego. Młodzież otrzymała informacje o komunikacji interpersonalnej, asertywności, presji grupy, normach i wartościach.
- Przeprowadzono **50** godzin **zajęć socjoterapeutycznych** w szczecineckich szkołach podstawowych (nr 4 i 6) w zajęciach uczestniczyło ogółem **386** uczniów. Dzieci uczestniczące w zajęciach zwiększyły poczucie własnej wartości oraz usprawniły następujące umiejętności prospołeczne: wyzwalanie aktywności własnej, współdziałanie w grupie, radzenie sobie ze stresem, ze złością i agresją. Dzieci były konfrontowane z różnymi przejawami nietolerancji. Dzięki pracom zespołowym udało się zatrzymać wzrost zachowań agresywnych wobec siebie nawzajem. Ciągłe doskonalenie asertywności spowodowało większe zaangażowanie w relacje rówieśnicze, wzrosła empatia oraz świadomość czynników chroniących i czynników ryzyka w zachowaniach. Uczniowie zyskali świadomość swoich czynów i pomysły na niwelowanie ich negatywnych skutków. Dzięki zajęciom dowiadywali się więcej o sobie, łatwiej im było zacząć zawiązywać przyjaźnie, kształtować normy grupowe. U dzieci zwiększyła się również świadomość, że mają duży wpływ na swoje relacje rodzinne poprzez to, jak się komunikują z najbliższymi, w jaki sposób postępują. Ponadto uczniowie dowiedzieli się do kogo mogą się zwrócić o pomoc w sytuacjach dla nich trudnych.
- Przeprowadzono **zajęcia informacyjno-edukacyjne**, odbiorcami zajęć byli uczniowie klas VII (**390** osób) szczecineckich szkół podstawowych (nr 1,4,5,6 i 7), łącznie przeprowadzono **30** godzin zajęć. Młodzież uczestnicząca w zajęciach otrzymała wiedzę dotyczącą współczesnych zaburzeń i uzależnień oraz poznała metody udzielania pomocy profilaktycznej. Młodzież zwiększyła świadomość na temat skutków zażywania narkotyków na ich rozwój, uczenie się, ich życie rodzinne i społeczne.
- Przeprowadzono **wykłady o charakterze informacyjno-edukacyjnym (15** godzin). Ich odbiorcami byli głównie rodzice, ale również nauczyciele szczecineckich szkół podstawowych (nr 1,4,5,6 i 7). Zakres merytoryczny obejmował: środki psychoaktywne w tym dopalacze oraz leki bez recepty, sygnały ostrzegawcze, jak rozmawiać i jak konstruktywnie pomagać. W zajęciach wzięło udział łącznie **390** osób. Głównym celem zadania było zapoznanie rodziców i nauczycieli

z negatywnymi skutkami zażywania narkotyków i ich wpływem na uczenie się, życie rodzinne i społeczne, zapoznanie z fazami wchodzenia w uzależnienie, uzyskanie informacji na temat dopalaczy i leków dostępnych w aptekach bez recepty.

- Odbyły się również **zajęcia dla członków rodzin**. Ich odbiorcami byli członkowie rodzin osób zgłaszanych do Punktu Konsultacyjnego. Pomocą objęto **27** osób. Łącznie odbyło się **50** godzin indywidualnych spotkań. Rodzice w nich uczestniczący nauczyli się praktycznych umiejętności budowania prawidłowych relacji z dziećmi. Rodzice mający problem z uzależnieniem zdecydowali o podjęciu leczenia odwykowego. Podstawowym rezultatem zajęć jest poprawa relacji w rodzinie oraz wzmocnienie więzi między członkami rodziny.

Zadanie 3

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży,

Szkolne programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży

W celu podnoszenie jakości profilaktyki szkołach w szczecineckich szkołach podstawowych powołano Koordynatorów Szkolnych Programów Profilaktyki. Ich zadaniem jest wdrażanie w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, biorących pod uwagę wspólne czynniki chroniące i czynniki ryzyka używania alkoholu i innych środków psychoaktywnych, programów wczesnej interwencji i programów profilaktyki selektywnej. Koordynatorzy brali udział w szkoleniach i konferencjach mających na celu podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w obszarze profilaktyki problemowej, upowszechnianie standardów w profilaktyce i promowanie nowoczesnych strategii i programów pracy. Koszt działania koordynatorów wyniósł w 2019 roku **13 980 zł**.

Program „Przyjaciele Zippiego”

W 2019 r. w szczecineckich szkołach podstawowych kontynuowano realizację programu „Przyjaciele Zippiego”. Program jest programem rekomendowanym, czyli spełniającym szczegółowe wymagania dotyczące jakości programu jako całości, a także poszczególnych etapów jego realizacji, tj. etapów diagnozy i oceny potrzeb, wyboru grupy docelowej, planowania celów i sposobów ich realizacji, zapewnienia jakości realizacji oraz monitorowania i oceny efektów programu w trakcie ewaluacji. „System rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego”, jest wdrażany przez: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii.

„Przyjaciele Zippiego” jest międzynarodowym programem promocji zdrowia psychicznego dla dzieci w wieku 5-9 lat, który kształtuje i rozwija umiejętności psychospołeczne u małych dzieci. Program Przyjaciele Zippiego został opracowany w celu wyposażenia małych dzieci w podstawowe kompetencje społeczno – emocjonalne, które pomagają radzić sobie w sytuacjach trudnych, a w przyszłości pozwolą im dobrze funkcjonować w relacjach z innymi i unikać zachowań ryzykownych. Celem programu jest troska o zdrowie, dobre samopoczucie i dobre funkcjonowanie małych dzieci, a także zapobieganie problemom w przyszłości poprzez wyposażenie dzieci w podstawowe umiejętności życiowe, społeczne i emocjonalne, radzenia sobie z trudnościami, ze zmianą i stratą oraz rozwiązywania konfliktów. Uczy różnych sposobów radzenia sobie z trudnościami i wykorzystywania nabytych umiejętności w codziennym życiu oraz doskonali relacje dzieci z innymi ludźmi. Nie koncentruje się on na dzieciach z konkretnymi problemami czy trudnościami, ale promuje zdrowie emocjonalne wszystkich małych dzieci. Jest to cykl 24 spotkań, realizowanych w najstarszych grupach przedszkolnych oraz w pierwszych klasach szkół podstawowych, w oparciu o bardzo starannie opracowane materiały. W programie prowadzonym przez wychowawców w 24 klasach uczestniczyło **386** uczniów i ich rodzice.

Środowiskowe programy profilaktyki

Oddział Terenowy w Szczecinku Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii prowadził środowiskowy program profilaktyki uzależnień realizowany w oparciu o ideę liderów młodzieżowych „Naszym zdaniem”. W projekcie uczestniczyło **56** liderów - uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz około **547** odbiorców pikniku, lekcji profilaktycznych i występów teatralnych. Odbyło się **241** godzin zajęć.

Celem projektu było: przygotowanie grupy młodzieży do pełnienia w lokalnych środowiskach roli liderów propagujących, w oparciu o pozytywne wartości, zdrowy i trzeźwy styl życia, wyposażenie uczestników projektu w wiedzę na temat możliwości rozwoju osobistego, osiągnięcia sukcesu bez wspierania środkami psychoaktywnymi, zagospodarowanie czasu wolnego młodzieży w czasie roku szkolnego, uczenie norm i wartości akceptowanych społecznie, przeżywanie satysfakcji w relacjach z innymi, nabycie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, odkrywanie własnych zdolności i predyspozycji, doskonalenie umiejętności interpersonalnych, przygotowanie do racjonalnego podejmowania decyzji.

Zrealizowano następujące działania:

- **4 godziny warsztatów integracyjnych** - ważnym rezultatem było rozpoznanie potrzeb grupy, kształtowanie umiejętności współpracy w grupie, wzbudzanie motywacji do zajęć w grupie, uczenie umiejętności komunikowania się, reguł życia grupowego, wzbudzanie empatii w grupie oraz wstępne wyłonienie liderów grupowych.
- **16 godzin treningu umiejętności psychologicznych i społecznych liderów** w oparciu o metody pracy rówieśniczej dla liderów młodzieżowych, udział wzięło **56** osób. Celem zajęć było wyodrębnienie wśród uczestników liderów grupowych, dostarczenie emocjonalnego wsparcia i praktycznej pomocy w radzeniu sobie z problemem wspólnym dla wszystkich jej członków, wzajemne wspieranie się poprzez dzielenie się osobistym doświadczeniem, przydatnymi informacjami, nadzieją, siłą i mądrością, emocjami i uczuciami, pomysłami rozwiązań, przykładami skutecznego radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Nadrzędnym celem było przygotowanie liderów młodzieżowych do roli moderatorów, którzy pełniąc będą funkcję pomocników trenerów w warsztatach szkoleniowych dla grup młodzieżowych. W trakcie zajęć wyłoniono **16** Młodzieżowych Liderów Profilaktyki, którzy pod kierunkiem psychologa przeprowadzili lekcje profilaktyczne.
- **15 godzin lekcji profilaktycznych** przeprowadzonych w szkołach podstawowych. W zajęciach prowadzonych zgodnie ze scenariuszem opracowanym przez Młodzieżowych Liderów i psychologa uczestniczyło **344** uczniów z 15 klas VI.
- **12 godzin zajęć informacyjno-edukacyjnych** dotyczących problematyki uzależnień - praca w grupach. Łącznie w zajęciach wzięło udział **56** osób. Zajęcia prowadzone były w oparciu o wykład interaktywny, film edukacyjny oraz projekcję multimedialną. Uczestnicy zdobywali wiedzę na temat środków psychoaktywnych legalnych i nielegalnych, „sygnałów ostrzegawczych” – zmian jakie występują w zachowaniu i wyglądzie zewnętrznym osób używających środki narkotyczne, a także informacje o fazach uzależnienia i możliwościach oddziaływania na poszczególnych etapach narkomanii, mechanizmy wchodzenia w uzależnienie. Poprzez wskazanie specjalistycznych placówek terapeutycznych i omówienie schematu rozmowy pierwszej pomocy z osobą uzależnioną, uczniowie dowiedzieli się także, gdzie szukać pomocy i jak pomóc innym. Całość zajęć została podsumowana na Pikniku Profilaktycznym.

Ponadto realizowane były **warsztaty rozwijające zainteresowania i pasje młodzieży** zgodnie z zapotrzebowaniem uczestników. Zajęcia były propozycją aktywnej formy spędzania wolnego czasu. Były okazją do nabywania wzajemnego szacunku, tolerancji dla siebie i innych.

- **warsztaty plastyczne** - w zajęciach wzięło udział łącznie **18** uczniów, zrealizowano **60** godzin zajęć. Dzieci i młodzież poznały różne techniki plastyczne, wyrobiony został nawyk dbałości o estetykę wykonanych prac, zapoznani zostali z podstawowymi regułami i zasadami obowiązującymi przy wykonaniu prac, rozwinęli wyobraźnię i logiczne myślenie, udoskonalili umiejętności manualne, poznali bogactwo materiałów plastycznych i nauczyli się je racjonalnie wykorzystywać, nauczyli się organizacji warsztatu własnej pracy, chętnie podejmowali działania plastyczne dla wyrażania własnych obserwacji i przeżyć, nauczyli się eksponowania własnych prac i prac wykonanych przez inne osoby. Młodzież eksperymentowała poszukując nowych rozwiązań twórczych (zarówno w technikach jak i środkach wyrazu artystycznego). W edycji wiosennej poznano i wykorzystano techniki filcowania igłą na sucho i filcowania na mokro. W edycji jesiennej uczestnicy warsztatów poznali techniki malowania powierzchni ceramicznych z wykorzystaniem farb do ceramiki, następnie poznaną wiedzę wykorzystywali w praktyce. Wykonane prace można było obejrzeć na wystawie na zakończenie programu.
- **warsztaty teatralne** – w zajęciach wzięło udział **21** uczniów, zrealizowano **60** godzin zajęć warsztatowych. Obok typowych ćwiczeń scenicznych rozwijano u uczniów umiejętność wyrażania dobrych i negatywnych emocji, wyrażania siebie, własnych zainteresowań i pasji. Wykonywano

ćwiczenia kształtujące postawy asertywne i wzmacniające pewność siebie. Szczególną uwagę zwrócono na budowanie zespołu i współdziałania w grupie. Wykonano liczne zadania i zabawy integrujące grupę oraz kształtujące wyobraźnię i kreatywność uczniów. Pod koniec programu zauważono zmiany postaw uczestników, większą pewność siebie, wzajemny szacunek i duże zgranie zespołu. Uczniowie wykazywali duże zaangażowanie w pracę zespołu i wysoką motywację do pracy. W grupie panował serdeczny nastrój, chęć współpracy i wzajemnej pomocy. Z rozmów z uczestnikami warsztatów wynikało, że zajęcia teatralne stały się dobrą alternatywą na spędzenie wolnego czasu. Na zakończenie programu w grudniu uczestnicy warsztatów przedstawili spektakl „American dream” na podstawie scenariusza Ewy Owerczuk oraz „Wirtualna śmierć” na podstawie scenariusza Agaty Parady.

- **warsztaty dziennikarskie** – w zajęciach wzięło udział **18** uczniów szkół podstawowych, zrealizowano **60** godzin zajęć. Uczestnicy warsztatów zdobyli wiedzę na temat różnych form publicystycznych, nauczyli się pisać felietony, reportaże i wywiady. Zostali wyposażeni w wiadomości o pracy dziennikarza i grafika. Zajęcia rozwijały samokształcenie, współpracę w pisaniu tekstów, integrację grupy. Zadbano o rozwój pozytywnych cech charakteru uczestników, życzliwość wobec siebie i szacunek dla pracy innych. Wdrożono odpowiedzialność za słowa, otwartość i działanie na rzecz innych. Uczestnicy warsztatów pracowali nad gazetką Orły z czwórki, którą zaprezentowali na zakończeniu programu.
- **dobrze praktyki** – jak sobie radzić w sytuacjach trudnych - łącznie przeprowadzono **16** godzin zajęć: uczestnicy warsztatów plastycznych i teatralnych (**50** osób). W efekcie uczestnicy zajęć potrafią radzić sobie ze stresem, emocjami, agresją, przemocą. Wiedzą na czym polega zdrowy styl życia, organizowanie czasu wolnego. Rozwinęli i ukształtowali postawy asertywne oraz umiejętność skutecznego odmawiania, doboru argumentów i ich celowego przekazania. Rozwinęli umiejętność radzenia sobie z presją rówieśniczą, potrafią dokonywać oceny i samooceny swojej pracy. Uczestnicy poznali techniki relaksacyjne, wizualizacje oraz trening autogenny Schultza i Jacobsona.
- **piknik profilaktyczno – artystyczny „Zielono mi”** – odbył się w październiku. Piknik przygotowali uczestnicy programu, a do udziału zaproszone zostały dzieci ze szkoły podstawowej Nr 6. Uczestnicy pikniku nauczyli się w jaki sposób można zorganizować czas, wskazano alternatywne formy spędzania czasu. Pomysł na połączenie twórczości plastycznej z językową (użycie synonimów), spontanicznej pracy twórczej i burzy mózgów został bardzo pozytywnie przyjęty przez uczestników pikniku. Efektem finalnym była kolekcja 5 dużych obrazów, które jednocześnie są zapisem całego wydarzenia. Odbiorcy wyposażeni zostali w podstawową wiedzę na temat procesu uzależnienia się od środków psychoaktywnych oraz profilaktyki uzależnień. Poznali sposoby dążenia do celu bez przemocy i agresji. Dokonała się integracja międzygrupowa i zacieśniły więzy koleżeńskie, nastąpiła wymiana doświadczeń. Młodzież miała okazję sprawdzić swoje umiejętności w innych obszarach zainteresowań, takich jak sztuka, teatr, dziennikarstwo oraz taniec. Pracując w grupie, mieli szansę wspierać się wzajemnie i dzięki współpracy realizować powierzone zadania.

Akademia sztuki alternatywą wobec zachowań ryzykownych

Program realizowany był przez Oddział Terenowy w Szczecinku Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii we współpracy z Teatrem Profilaktycznym STOP z Koszalina.

Łącznie działaniami w ramach projektu objętych zostało **215** osób, w tym **24** nauczycieli, odbiorcami pokazów teatralnych było około **1 500** osób, natomiast liczba odbiorców wystawy jest niepoliczalna. Zrealizowano **320** godzin zajęć.

W ramach projektu przeprowadzono:

- **warsztaty technik teatralno-dramowych dla nauczycieli** – w 2 dniowych warsztatach wzięło udział **24** nauczycieli ze szczecineckich szkół. Celem głównym warsztatów było promowanie profilaktyki uniwersalnej wśród nauczycieli i młodzieży szkolnej, realizowanej w formie działań artystyczno-teatralnych, wykorzystywanie do tego celu atrakcyjnych technik teatralnych, dramowych, plastycznych. W trakcie warsztatów uczestnicy brali aktywny udział w wielu różnorodnych ćwiczeniach teatralno-dramowych, budowali sceny improwizowane, kształcili umiejętności „życia fikcją”, doskonalili umiejętności reżyserskie, literackie, aktorskie. Zapoznali się z możliwościami wykorzystania technik dramowych i teatralnych w procesie edukacji dzieci i młodzieży oraz sposobami promowania zdrowego stylu życia, wolnego od różnego rodzaju używek. W ramach warsztatów zastanawiano się nad istotą dramy w procesie edukacji i profilaktyki, wyjaśniono rolę animatora zajęć teatralno – dramowych, zasady kierowania pracą grupy, wskazano przykłady wykorzystania technik dramowych w profilaktyce.

- **seminarium dla nauczycieli** „Działania profilaktyczne w pracy wychowawczej z nastolatkiem” – w seminarium wzięło udział **24** nauczycieli. Celem seminarium było doskonalenie kompetencji psychologicznych i metodycznych nauczycieli w zakresie prowadzenia działań profilaktycznych, terapeutycznych i edukacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem pracy wychowawczej z nastolatkiem. Seminarium prowadzone było metodą wykładu interaktywnego z wykorzystaniem projekcji multimedialnej. Cel realizowano poprzez poznanie metod i technik działań profilaktycznych oraz terapeutyczno – wychowawczych, uzyskanie wiedzy na temat wybranych źródeł trudności wychowawczych (kondycja psychofizyczna i emocjonalna ucznia, uwarunkowania rodzinne i środowiskowe), zrozumienie istoty procesu interwencji wychowawczej, rozwijanie umiejętności organizacyjnych w zakresie działań profilaktyczno-wychowawczych z wykorzystaniem wybranych metod.
- **warsztaty teatralne dla młodzieży** – prowadzone były przez Teatr STOP, wzięło w nich udział około **130** uczniów szkół szczecineckich (szkoły podstawowe nr 1, 4, 6 i 7, zespołów szkół nr 1, 2 i 6 oraz ZSz T), zgodnie z harmonogramem odbyło się **8** - czterodniowych warsztatów, które kończyły się pokazem dla uczniów szkoły i zaproszonych rodziców i nauczycieli. Odbiorcami pokazów było około **800** osób. Celem głównym warsztatów było: wspomaganie rozwoju osobowości młodzieży, w tym umiejętności komunikowania się, wyrażania własnych opinii, wzmacniania poczucia własnej wartości, kształtowania poczucia odpowiedzialności i współistnienia w grupie. W trakcie zajęć zwracano uwagę na kształtowanie aktywnej postawy wobec otoczenia i siebie samego, doskonalenie umiejętności twórczego myślenia, preferowanie czynnego udziału w wielu różnorodnych ćwiczeniach teatralno-dramowych, przybliżenie metody pracy – „wejścia w rolę” oraz technik dramowych („stop – klatka”, „rzeźba”, rozmowa, wywiad, etiuda pantomimiczna i inne), budowanie scen improwizowanych, nabywanie umiejętności „życia fikcją” sceniczną, promowanie zdrowego stylu życia. Warsztat Teatralno-Dramowy Teatru STOP angażował uczestników zajęć całościowo: ich emocje, intelekt, ciało i wyobraźnię. Pomagał w lepszym zrozumieniu świata i siebie, wspomagał nawiązywanie kontaktów z ludźmi, ułatwiał przystosowanie społeczne. Warsztat stanowił nie tylko punkt wyjścia do dyskusji, ale przede wszystkim inspirował uczestników do aktywnego włączania się w proponowane działania, często improwizowane. Taka warsztatowa forma pracy stwarzała atrakcyjny sposób przekazania podstawowych informacji dotyczących problemów codziennego życia na przykład: spożywanie alkoholu (problemy sprzedaży i pośrednictwa w nabywaniu tego towaru przez nieletnich), palenie tytoniu, problem „rodzin zagrożonych”, przemocy i agresji. Szczególnie wartościowe podczas realizacji warsztatów była możliwość aktywnego udziału całej grupy w odgrywaniu scen dramowych, a tym samym w próbie rozwiązywania konkretnych problemów życiowych, jakie się w tych scenach pojawiają. „Wchodzenie w rolę” stwarzało członkom grupy warsztatowej możliwość empatycznego wczuwania się w przeżycia kreowanych postaci, zwracano uwagę na postawę asertywną – uczestnik uświadamiał sobie, że nie musi ulegać presji otoczenia, że ma prawo powiedzieć „nie”. Odgrywane sytuacje mogą pojawić się w przyszłości w realnym życiu uczestników zajęć. Będą oni już w pewien sposób na nie uwrażliwieni (przygotowani) i łatwiej będzie im podejmować decyzje służące zdrowiu ich samych i ich bliskich.
- **letni plener w mieście** – w 5 dniowym plenerze wzięło udział **41** uczniów szczecineckich szkół. W pierwszym dniu odbyły się wykłady interaktywne dotyczące problemu uzależnień (2 godziny) oraz warsztaty umiejętności psychospołecznych (2 godziny). W kolejnych dniach odbywały się naprzemiennie warsztaty z malarstwa i rzeźby. Tematem wiodącym tegorocznego pleneru było nasze miasto: Szczecinek moje miasto-moje serce.
- **warsztaty rozwijające zainteresowania** dla dzieci ze szkoły podstawowej – uczestnikami **50** - godzinnych zajęć byli uczniowie klas VII Szkoły Podstawowej Nr 7. W warsztatach wzięło udział **20** uczniów. Wszyscy oni brali udział w warsztatach teatralnych organizowanych przez dyrektora artystycznego teatru STOP. Poruszeni faktem coraz większej agresji słownej w społeczeństwie, uczestnicy projektu przygotowali spektakl na podstawie książki Ewy Barańskiej „Zapomnieć Różę”. Spektakl został zaprezentowany na zakończeniu programu dla Młodzieżowych Liderów Profilaktyki Naszym zdaniem. Odbiorcami spektaklu było około **100** osób. W ramach zajęć przeprowadzono również 2 godziny warsztatów umiejętności psychospołecznych oraz 2 godziny wykładów interaktywnych. Uczestnicy warsztatów zdobyli ogólną wiedzę o teatrze i wchodzenia w rolę. Opanowali umiejętności poruszania się na scenie, głośnej mowy i wpływania na widza poprzez grę. Uwrażliwili się na sztukę i działalność artystyczną. Nawiązane zostały właściwe kontakty międzyludzkie i koleżeńskie.

- **profilaktyczno – edukacyjny program teatralny dla młodzieży** – w Zespole Szkół Nr 6, podobnie jak w latach ubiegłych Teatr STOP wystawił profilaktyczno-edukacyjny program teatralny – 2 spektakle w wykonaniu aktorów teatru „DEALER”. Spektakl poruszał temat sprzedaży i powszechności spożywania alkoholu, jego dostępności oraz mody na picie. Dotykał również kwestii społecznego przyzwolenia na zachowanie nietrzeźwych, a także usprawiedliwiania i tolerowania osób nadużywających alkoholu. Ważnym aspektem programu było również wskazywanie młodemu człowiekowi możliwości nieulegania presji otoczenia i umiejętności odmawiania. Program uświadamiał jak bolesne skutki może przynieść częste lub zbyt wczesne spożywanie alkoholu. Pierwsza część programu miała charakter spektaklu, druga część charakter dramy. Aktorzy w drugiej części zamienili się z widzami rolami. Teraz to oni „wchodząc w rolę” odgrywali zaaranżowane przez prowadzącego dramę sytuacje życiowe. Próbowali po swojemu „ustawić się” do zaistniałego problemu w rodzinie, szkole, w sklepie monopolowym. Każda sytuacja była w części finałowej omawiana przez prowadzącego dramę. Łącznie na oba spektakle obejrzało około **400** uczniów.
- **profilaktyczno – edukacyjny program teatralny dla dzieci ze szkoły podstawowej** – w październiku w Szkole Podstawowej Nr 4 uczniowie klas II i III obejrzało 2 spektakle „Beznikotynek” w wykonaniu aktorów Teatru STOP, był to profilaktyczny program teatralny, który w bardzo widowiskowej formie scenicznej traktuje o szkodliwości palenia tytoniu. W formie teatralnej zabawy, w przystępny i atrakcyjny dla dzieci sposób, uświadamiał najmłodszym widzom korzyści wypływające ze zdrowego trybu życia. Uczniowie wspólnie z aktorami brali czynny udział w improwizowanych etiudach, które omawiał prowadzący program Czarny Clown. Wszystkim zdarzeniom towarzyszyła muzyka „na żywo”. Wprowadzenie każdego nowego zagadnienia ilustrowane było działaniem scenicznym, wykonywanym wspólnie przez aktorów oraz dzieci. Łącznie spektakle obejrzało około **200** uczniów.
- **warsztaty umiejętności psychospołecznych** – odbyły się w pierwszym dniu pleneru (2 godziny) oraz dla dzieci uczestniczących w warsztatach teatralnych (2 godziny). Zajęcia prowadzone były metodą warsztatową, opartą na aktywności uczestników. Prowadzono ćwiczenia rozwijające umiejętności wyrażania uczuć, przyjmowania krytyki i radzenia sobie z krytyką – ćwiczenie asertywnych komunikatów. Uczestnicy zwiększyli poczucie własnej wartości, nauczyli się jak budować pozytywny obraz samego siebie, kształtować wrażliwość na drugiego człowieka oraz opanowali umiejętności stosowania asertywnych komunikatów.
- **wykłady interaktywne** o charakterze informacyjno-edukacyjnym dotyczące problemu uzależnień – wykłady odbyły się w pierwszym dniu pleneru oraz dla dzieci uczestniczących w warsztatach teatralnych, Uczestnicy zapoznali się z mechanizmami uzależnienia i jego kolejnymi etapami, dowiedzieli się gdzie szukać pomocy w przypadku kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, jak pomóc i ochronić siebie oraz bliskich. Sami uczestnicy wskazywali na możliwe skutki uzależnienia, a także zostali zaznajomieni z możliwymi reakcjami po zażyciu narkotyków. W zajęciach uczestniczyło łącznie **61** osób – **2** zajęć godziny w grupie teatralnej pracującej w ramach warsztatów rozwijających zainteresowania dla dzieci ze szkoły podstawowej oraz 2 godziny dla uczestników pleneru.
- **wystawa poplenerowa** – w Kinie Wolność w dniach 01.10 – 14.10.2019 roku wystawione zostały prace malarstwa oraz rzeźby wykonane przez 41 uczestników letniego pleneru Liczba odbiorców niepoliczalna.

Zadanie 4

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii

Zadanie realizowane było poprzez wsparcie finansowe Stowarzyszenia Klub Abstynenta „Bratek” oraz działań realizowanych przez Oddział Terenowy W Szczecinku Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii.

Oddział Terenowy W Szczecinku Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii Stowarzyszenie prowadziło punkt konsultacyjny, realizowało środowiskowy program profilaktyki uzależnień realizowany w oparciu o ideę liderów młodzieżowych „Naszym zdaniem” oraz program profilaktyczny „Akademia sztuki alternatywą wobec zachowań ryzykownych”.

Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Bratek”

Stowarzyszenie prowadzi Klub Abstynenta „Bratek”, który w 2019 r. czynny był od poniedziałku do soboty, a jego głównym zadaniem było kształtowanie wśród swoich członków dążeń do całkowitego powstrzymywania się od spożywania napojów alkoholowych.

W Klubie Abstynenta prowadzony był Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, czynny 8 godzin tygodniowo, w którym realizowano następujące działania:

- ❑ motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia odwykowego, kierowanie do specjalistycznego leczenia
- ❑ udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym
- ❑ prowadzenie interwencji kryzysowej
- ❑ udzielanie pomocy młodzieży upijającej się oraz jej rodzicom
- ❑ udzielanie konsultacji osobom doznającym przemocy
- ❑ motywowanie sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym
- ❑ gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc specjalistycznej pomocy
- ❑ prowadzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.

Z porad udzielanych w punkcie konsultacyjnym skorzystało:

- ❑ **290** osób uzależnionych od alkoholu i środków psychoaktywnych –
- ❑ **38** dorosłych członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu i DDA,
- ❑ **20** osób doznających przemocy w rodzinie –.

Prowadzenie grup wsparcia:

- ❑ dla uzależnionych od alkoholu i środków psychoaktywnych – 2 godzinne spotkania raz w tygodniu – średnio 8 osób na 1 spotkaniu
- ❑ dla współuzależnionych członków rodzin – 2 godzinne spotkania raz w tygodniu – średnio 5 osób na 1 spotkaniu
- ❑ 2 maratony terapeutyczne dotyczące złości – 20 osób.

Ponadto Klub był organizatorem okolicznościowych spotkań, które odbywały się bez spożywania napojów alkoholowych:

- ❑ Dzień Kobiet – 40 osób
- ❑ Dzień Dziecka – 100 osób
- ❑ Pielgrzymka do Częstochowy – 45 osób
- ❑ Złot Rodzin Abstynenckich – 100 osób
- ❑ Pielgrzymka do Lichenia – 40 osób
- ❑ Zakończenie Lata – 80 osób
- ❑ Zabawa Andrzejkowa – 80 osób
- ❑ Spotkanie opłatkowe – 30 osób.

Zadanie 5

Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Do działań w tym zakresie należały: stałe kontrole miejsc spożywania alkoholu, kontrole placówek handlowych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych, stosowanie kar wobec osób nieprzestrzegających prawa. Kontrole przeprowadzane były przez funkcjonariuszy Straży Miejskiej i członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja skontrolowała **38** placówek. Kontrole te miały głównie charakter edukacyjny, ich celem było przede wszystkim przypominanie sprzedającym napoje alkoholowe o ustawowym zakazie sprzedaży alkoholu osobom nieletnim o nietrzeźwym.

Straż Miejska prowadziła stałe kontrole miejsc spożywania alkoholu. Do najczęściej występujących wykroczeń z Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, na terenie miasta należy wykroczenie z art. 43-ust, 1 (Kto spożywa napoje alkoholowe wbrew zakazom ..., albo spożywa napoje alkoholowe przyniesione przez siebie lub inną osobę w miejscach wyznaczonych do ich sprzedaży lub podawania”). Straż Miejska ujawniła w tym zakresie **1 0569** wykroczeń. W 695

przypadkach zastosowano pouczenia, w 3572 przypadkach postępowanie mandatowe na kwotę 28 520,00 zł. 4 sprawy przekazano innym instytucjom.

Zadanie 6

Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej

Zadanie realizowane było poprzez prowadzenie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Klubu Integracji Społecznej, którego celem jest reintegracja społeczno-zawodowa osób długotrwale bezrobotnych, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprzez poprawę umiejętności interpersonalnych uczestników, uzyskanie wiedzy o sposobach poszukiwania zatrudnienia. W zajęciach Klubu udział wzięło **17** osób.

Zadanie 7

Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Zadanie to realizowane było głównie poprzez udzielanie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej świadczeń pieniężnych, pomocy rzeczowej i usług rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym lub narkomanią oraz poprzez realizowanie pracy socjalnej w oparciu o kontrakty socjalne służące upodmiotowieniu osób korzystającym z pomocy, wymagającym zaangażowania i partnerstwa w działaniu

II. ESPAD

W czerwcu 2019 r. w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD) zrealizowano audytoryjne badania ankietowe na próbie reprezentatywnej uczniów trzecich klas szkół gimnazjalnych (wiek 15-16 lat) oraz drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (wiek 17-18 lat) Szczecinka. Poniżej streszczenie jego wyników.

Badania ESPAD podjęto w 1995 r. z inicjatywy Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs (Pompidou Group) działającej przy Radzie Europy.

Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ułożonych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży.

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej Szczecinka. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 84,8% uczniów z młodszej grupy i 94,8% uczniów ze starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 50,0% piętnasto-szesnastolatków i 82,5% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do osiągnięcia stanu upojenia alkoholowego tak, że zaburzeniu ulega stan równowagi, mowa lub pamięć. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz w taki sposób, upiło się 13,6% uczniów z młodszej kohorty i 20,4% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 31,4% uczniów starszych. Picie napojów alkoholowych jest bardziej rozpowszechnione wśród dziewcząt, niż wśród chłopców. Podobnie jest z upijaniem się w młodszej kohorcie, natomiast w starszej upicie się częściej deklarują chłopcy.

Palenie tytoniu jest zachowaniem mniej powszechnym. Chociaż raz w życiu tytoń paliło 55,4% gimnazjalistów i 74,7% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 21,2% uczniów z grupy młodszej i 41,2% ze starszej. Zarówno eksperymentowanie z paleniem tytoniu, jak i jego aktualnego palenie są bardziej rozpowszechnione wśród dziewcząt niż wśród chłopców.

Jeszcze rzadziej zdarza się przyjmowanie leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza. Takie doświadczenia, chociaż raz w życiu, stały się udziałem 14,5% uczniów z młodszej kohorty i 20,2% ze starszej kohorty. Sięganie po te leki jest bardziej rozpowszechnione wśród dziewcząt niż wśród chłopców.

Wyniki badania wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż alkoholu i tytoniu. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,0% młodszych uczniów i 44,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia doświadczeń z używaniem substancji nielegalnych jest amfetamina (6,1% uczniów z młodszej kohorty oraz 11,3% - ze starszej). Po substancje wziewne kiedykolwiek w życiu sięgało 13,7% gimnazjalistów i 5,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych). Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W trzecich klasach gimnazjów używa tego środka 17,5% uczniów, zaś w drugich klasach szkół ponadgimnazjalnych – 33,7%. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem 10,4% piętnasto-szesnastolatków i 13,9% siedemnasto-osiemnastolatków używało marihuany lub haszyszu. Zarówno eksperymentowanie z substancjami nielegalnymi, jak ich okazjonalne używanie jest podobnie rozpowszechnione wśród chłopców i wśród dziewcząt. Odsetki uczniów, którzy kiedykolwiek używali dopalaczy (7,1% gimnazjalistów i 5,9% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych) są znacznie niższe niż odsetki sięgających po przetwory konopi.

Uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. Na tym tle dostępność substancji nielegalnych jest oceniana niżej. Spośród substancji nielegalnych najwyżej oceniana jest dostępność przetworów konopi. Badani narażeni są przede wszystkim na oferty napojów alkoholowych, spośród substancji nielegalnych uczniom najczęściej proponowane są przetwory konopi oraz alkohol produkowany nielegalnie domowym sposobem.

Zwracają uwagę wysokie odsetki młodzieży, zwłaszcza piętnasto-szesnastoletniej, której rodzice pozwalają na picie napojów alkoholowych.

Większość młodzieży jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. O stopniu ryzyka, według ocen respondentów, decyduje bardziej nasilenie używania, niż rodzaj substancji. Oczekiwania wobec alkoholu oraz marihuany i haszyszu formułowane przez młodzież szkolną odwołują się w większym stopniu do pozytywnych konsekwencji niż ewentualnych szkód.

Prawie wszyscy respondenci korzystają z mediów społecznościowych, jedynie mniej niż 6% badanych z młodszej kohorty oraz mniej niż 7% ze starszej nie jest w nich aktywna. Uczniowie w typowym dniu roboczym najczęściej przeznaczają na to od 2 do 3 godzin, a w weekendy 4-5 godzin. Mniej więcej co trzeci badany z każdego z poziomów nauczania jest przekonany, że za dużo czasu spędza w mediach społecznościowych.

Granie w gry na urządzeniach elektronicznych jest udziałem 76,5% gimnazjalistów oraz 67,0% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Okolo jednej szóstej uczniów z każdej z kohort grało, chociaż raz w gry hazardowe, tj. takie, gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać. W czasie ostatnich 30 dni takie zachowanie zadeklarowało 7,6% gimnazjalistów i 6,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Można szacować, że 2,8% piętnasto-szesnastolatków i 2,0% siedemnasto-osiemnastolatków może być zagrożonych hazardem problemowym.

III. WYDATKI

Wydatki na realizację Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przeciwdziałania Narkomanii wyniosły **1 015 610,90 zł**, w tym:

- 1. zwalczanie narkomanii 258 971,08 zł**
  - Komunalne Centrum Usług Wspólnych – 11 600,00zł
    - Koordynatorzy Szkolnych Programów Profilaktyki (5 580,00 zł)
    - warsztaty dla nauczycieli (6 020,00 zł).
  - Fundusz „Tratwa” Szczecinek – 44 977 zł
    - Świetlica Środowiskowa „Tratwa” (20 000,00 zł)
    - Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie (4 977,00 zł)
    - Klub młodzieżowy (20 000 zł)
  - Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii – 140 000,00 zł
    - Punkt konsultacyjny (40 000,00 zł)
    - Środowiskowy program rówieśniczej profilaktyki uzależnień „Naszym zdaniem” (38 000,00 zł)
    - Akademia sztuki alternatywą wobec zachowań ryzykownych” (62 000,00 zł)
  - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Środowiskowe Ognisko Wychowawcze - 20 000,00 zł
  - Stowarzyszenie Sportowe Pomagamy Dzieciom - Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza „Koniczynka” - 20 000,00 zł
  - różne wydatki na rzecz osób fizycznych – 624,08 zł
    - udział 2 osób w szkoleniu „Przeciw uzależnieniom – skuteczny samorząd”
    - udział 1 osoby w konferencji „Narkotyki-Narkomania. Polityka, Nauka i Praktyka”
    - udział 1 osoby w konferencji „Przeciwdziałanie narkomanii na poziomie lokalnym”
  - Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badanie w Szczecinku - 2019 – 21 770,00 zł
- 2. przeciwdziałanie alkoholizmowi 756 639,82 zł**
  - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – 8 145,20 zł
    - Otwieramy bramy (5 546,80)
    - Międzynarodowy Dzień Bez Przemocy w Rodzinie (998,40zł)
    - szkolenie „Wtórna wiktyimizacja osób doznających przemocy w rodzinie. (1 600 zł).
  - Komunalne Centrum Usług Wspólnych – 9 400,00 zł
    - Koordynatorzy Szkolnych Programów Profilaktyki (8 400,00 zł)
    - warsztaty dla nauczycieli (1 000,00 zł)
  - Fundusz „Tratwa” Szczecinek – 170 000,00 zł
    - Świetlica Środowiskowa „Tratwa” (79 000,00 zł)
    - Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie (50 000,00 zł)
    - Klub Młodzieżowy (41 000,00 zł)
  - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Środowiskowe Ognisko Wychowawcze - 71 000,00 zł
  - Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Bratek” prowadzenie klubu abstynenta i punktu konsultacyjnego dla uzależnionych - 75 000,00 zł
  - Zgromadzenie Sióstr Niepokalanek - Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza - 107 000,00 zł
  - Caritas Parafii pw. NNMP - Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza „Magdalenka” - 107 000,00 zł
  - Stowarzyszenie Sportowe Pomagamy dzieciom - Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza „Koniczynka” - 90 000,00 zł
  - wynagrodzenia bezosobowe - 109 060,00 zł
    - opinie biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu (5 887,00 zł)
    - wynagrodzenia członków komisji (103 173,00 zł)
  - zakup usług pozostałych - 7 434,62 zł
    - *Studium Terapii Uzależnień – dofinansowanie dla 1 osoby (500,00 zł)*
    - *Studium Interwencji Kryzysowej – dofinansowanie dla 1 osoby (1 788,62 zł)*
    - *„Europejski program badań ankietowych w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków (ESPAD). Badanie w Szczecinku - 2019” (5 146,00)*
  - koszty postępowania sądowego i prokuratorskiego - 2 600,00 zł.

Sporządziła Beata Kowal